

2. Якуба Е.А. Социология. Учебное пособие для студентов, Харьков: Издательство «Константа», 1996 г. 152 с.
3. Кримінальний кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 10 травня 2008). – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008. -288с.
4. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология / Кудрявцев В.Н. – М.: Наука, 1982. -287с.
5. Есбергрен Алауханов/ Криминология. Учебник; [Электронный ресурс] – Алматы, 2008. - 429с.
6. Курс уголовного права. Том 1. Общая часть. Учение о преступлении [Электронный ресурс] / Под ред. Н.Ф. Кузнецовой, И.М. Тяжковой. М.: ИКД «Зерцало-М», 2002.
7. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: У 3 кн. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424с.
8. Криминологія: Загальна та Особлива частини: підручник/ І.М. Дань шин, В. М. Голіна, Ю.М. Валуйська та ін.; за заг. ред.. В.В. Голіни. – 2-ге вид. перероб. і доп. – Х.: Право 2009. – 288с.

Науковий керівник – М. Л. Давиденко кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінально-правових дисциплін ХНУ імені В. Н. Каразіна.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ПІРАТСТВА

Гуменюк М.М.

*здобувач Національної академії СБ
України*

Гуменюк В.М.

*студентка 3-го курсу юридичного
факультету Львівського національного
університету ім. І. Франка*

Реалії сьогодення свідчать про те, що піратство становить потенційну загрозу національним інтересам нашої держави, так само як і інтересам міжнародної спільноти. В зв'язку з цим, розгляд елементів цього складу злочину є необхідним, оскільки зараз піратство досить активно поширюється, змінюються способи його вчинення, що підтверджує його суспільну небезпеку.

Об'єктивна сторона будь-якого злочину - це його зовнішнє вираження, що характеризується суспільно небезпечним діянням, суспільно небезпечними наслідками, причинним зв'язком між діянням і суспільно небезпечними наслідками, місцем, часом, обстановкою, способом, а також засобами вчинення злочину [1, с. 92].

Згідно чинного законодавства (ст. 446 Кримінального кодексу України) об'єктивна сторона складу злочину піратство може бути виражена в чотирьох формах:

1. Використання з метою одержання матеріальної винагороди або іншої особистої вигоди озброєного чи неозброєного судна для захоплення іншого морського чи річкового судна.

2. Застосування насильства щодо екіпажу чи пасажирів такого судна.

3. Пограбування екіпажу чи пасажирів такого судна.

4. Вчинення ворожих дій щодо екіпажу чи пасажирів такого судна [2, с.

176].

Для належного розкриття поняття та ознак об'єктивної сторони піратства пропонуємо більш детальніше розкрити елементи цього складного та багатооб'єктного злочинного діяння.

Насамперед відповідно до кримінального законодавства нашої держави під піратством розуміється використанням з метою одержання матеріальної винагороди або іншої особистої вигоди озброєного чи не озброєного судна. *Озброєним* піратським судном слід вважати будь-яке судно не військового чи державного характеру, тобто судно, яке не знаходиться на службі певної держави, може не мати розпізнавальних знаків та прапора і на борту мати озброєння (стаціонарні кулемети, гранатомети, гармати, комплекси ПЗРК, реактивні снаряди “земля-земля”, ручна вогнепальна та холодна зброя) та його команда чи особи, які мають над ним владу, проявили намір вчинити будь-яку з дій, визначених у ст. 101 Конвенції ООН з морського права, як піратські:

а) будь-який неправомірний акт насильства, затримання або будь-який грабiж, вчинений з особистими цілями екіпажем або пасажирями якого-небудь приватного судна або приватного літального апарата й спрямований:

1) у відкритому морі проти іншого судна або літального апарата або проти осіб або майна, що перебувають на їхньому борті;

2) проти якого-небудь судна або літального апарата, осіб або майна в місці поза юрисдикцію якої-небудь держави;

б) будь-який акт добровільної участі у використанні якого-небудь судна або літального апарата, зроблений зі знанням обставин, у силу яких судно або літальний апарат є піратським судном або літальним апаратом;

в) будь-яке діяння, що є підбурюванням або свідомим сприянням здійсненню діяння, передбаченого в підпункті «а» або «б» [3].

Піратство, як злочин з формальним складом, є закінченим з моменту використання озброєного чи неозброєного судна для вчинення дій, які перераховані у диспозиції ч. 1 ст. 446 КК України.

Дії, які характеризуються *захопленням морського чи річкового судна*, можна визначити, як незаконне самовільне проникнення і примусове встановлення повного або часткового контролю над судном, що є достатнім для подальшого розпорядження його долею.

Під *наси́льством* у цьому випадку мається на увазі застосування фізичного чи психологічного впливу на членів екіпажу або пасажирів захопленого судна чи погрозу застосування такого впливу. Насильство може проявлятися у заподіянні легких та середньої тяжкості тілесних ушкоджень, погрозі вбивством тощо. Такі дії охоплюються ч. 1 ст. 446 КК України і не потребують додаткової кваліфікації.

Пограбування – відкрите викрадення майна, що знаходиться на борту іншого морського чи річкового судна, чи заволодіння ним із застосуванням чи погрозою застосування насильства. Предметом такого викрадення може бути вантаж, обладнання судна (радіостанції, GPS-навігатори), майно, що належить екіпажу чи пасажиром судна (гроші, цінності, особисті речі тощо).

Поняттям “*інші ворожі дії щодо екіпажу чи пасажирів морського чи річкового судна*” охоплюється незаконне позбавлення волі членів екіпажу чи пасажирів, захоплення і тримання їх як заручників, знищення вантажу чи руйнування судна тощо.

Говорячи про об'єктивну сторону піратства, увагу також потрібно звертати на те, що обов'язковою ознакою цього злочинного діяння є *місце* його вчинення, яке є єдиною розмежувальною ознакою між піратством та бандитизмом (розбосем). Адже піратство може бути вчинене лише у відкритому морі або в іншому місці за межами юрисдикції будь-якої держави. У даному випадку не має правового значення той факт, що територія судна, яке знаходиться у відкритому морі, де-юре прирівнюється до території

держави, оскільки піратські дії завжди починаються у відкритих водах, а закінчуються, в деяких випадках, у водах тієї чи іншої держави, куди судно вже переганяють пірати. Зауважимо, що при захопленні у територіальних водах вчинені дії мають кваліфікуватися за національним кримінальним законодавством відповідно до конкретного обставин справи як бандитизм чи грабіж, розбій, умисне знищення майна тощо. Дану точку зору слід врахувати при розгляді питань стосовно кваліфікації нападів піратів на острови чи прибережні території.

Предметом злочину є морське чи річкове судно. Національна приналежність судна значення не має, воно може належати тій же державі, під юрисдикцією якої перебуває й піратське судно, але може мати й іноземну приналежність. Тип судна, на яке здійснено напад, його тоннажність чи клас, приналежність прапора до тієї чи іншої держави значення не має. Воно може бути торговельним, транспортним, науково-розвідувальним, санітарним, спортивним тощо. Військові та поліцейські судна відповідно до положень Конвенції ООН з морського права від 10 грудня 1982 року (ратифікована Україною 3 червня 1999 року) та Конвенції ООН про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства, від 10 березня 1988 року (ратифікована Україною 17 грудня 1993 року) не є суб'єктами піратства, оскільки вони підпадають винятково під юрисдикцію держави прапора, на службі в якій перебувають і яка несе відповідальність за їхні дії.

Таким чином, можна зробити висновок про істотне значення розгляду поняття та ознак об'єктивної сторони піратства, адже об'єктивна сторона є елементом складу злочину і входить до підстави кримінальної відповідальності. Тому особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності лише тоді, коли у вчиненому нею діянні встановлені усі ознаки об'єктивної сторони складу злочину. По-друге, ознаки об'єктивної сторони багато в чому визначають суспільну небезпеку злочину. Характер діяння, спосіб його вчинення, місце, час, обставини вчинення злочину, тяжкість наслідків, що настали, є найважливішими показниками суспільної небезпеки злочину. По-третє, об'єктивна сторона має важливе значення для правильної кваліфікації злочину. Аналіз об'єктивної сторони дає змогу встановлювати інші елементи та ознаки складу злочину: об'єкт, якому заподіюється шкода даним злочином, відповідну форму вини, мотив, мету злочину, і, таким чином, правильно кваліфікувати скоєне. По-четверте, об'єктивна сторона має важливе значення для розмежування злочинів, а також відокремлення злочинних діянь від незлочинних. По-п'яте, врахування ознак об'єктивної сторони дозволяє суду в кожному конкретному випадку правильно визначити характер та ступінь суспільної небезпеки злочину і згідно з цим призначити покарання, відповідне скоєному [4, с.56].

Список використаних джерел

1. Кримінальне право України, Бажанов М.І., Баулін Ю.В., Борисов В.І. та ін.; Х.: Право, 1997р. - 368 с.
2. Кримінальний кодекс України :чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 1 квітня 2010 р.: (відповідає офіційному текстові). – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2010. – 188с. – (Кодекси України).
3. Конвенція ООН з морського права від 10 грудня 1982р. Ратифікована Україною 3 червня 1999р.//Відомості Верховної Ради України, 1999.
4. Марчук В.М., Ніколаєва Л.В. Основні поняття та категорії права: Навч. посібник. - К.: Істина, 2001. – 144с.

Науковий керівник – Бантишев Олександр Федорович, професор кафедри кримінального права та процесу НА СБ України, к.ю.н., професор